

kao i originalnost ideje, te možda uopće nije ni potrebno utjecati se starom uplivi, da se to riješi (str. 176). Tako navedene zajedničke termine. *Φοτισμός* znači scensko osvjetljenje kod poganskih misterija, što je sasvim druga stvar, nego li kod Pavla kao i značenje riječi *σφραγίς*. Ovih riječi nalazimo i u židovskoj nauci, ali ne ujedno i smisla. *Παλιγγενεσία* u poganskim misterijima i Mitrinoj pseudoliturgiji ima sasvim drugo značenje, nego li kod Pavla (tako i kod Petra i evanđelju). Isto vrijedi i za »mističko združenje«.

Posebno proučava mite o božanstvima, koja su umrla i uskrsnula: Oziris, Dioniz, Atis, Adon, Mitra. Prema navedenom djelu je Loisy i u tom vidio transformaciju po Pavlu. Na str. 248 izričito veli: Paul »considère d'abord, et principalement, la vertu mystique inhérente à la mort d'un être divino-humain qui se trouve par la condition de sa double nature, et à raison de son caractère typique, — caractère purement mythologique, — en état d'entraîner avec lui dans la mort le péché de l'humanité, et d'élever avec lui dans la gloire l'humanité ainsi rachetée. — C'est est le mythe païen du dieu immolé comme il se rencontre dans les mystères de Dionysos«. Jacono na slične poteškoće, koje bi mogli postaviti protivnici odgovara: Ne stoji, da smrt bogova, koje se opisuju u misterijima, imaju spasonosnu moć i da bi bile za sva vremena i za sve ljude. Spasenje, kako ga naučavaju misteriji, zajamčeno je kod inicijacija pod uvjetom, da se prisustvuje obredima. Kod inicijacija se nijesu vršili obredi, koji bi imali pravo značenje umiranja kao ni duhovnoga uskrsnuća s božanstvima, kako to znači u krstu u nauci sv. Pavla (str. 230).

Ovaj dio zaključuje paralelom među kršćanskom mistikom kod sv. Pavla i poganskom mistikom i veli, da »kršćanstvo uopće, Isus Krist napose, nema pretšastnika ni u židovstvu ni u poganstvu. Tako ni njegovi sakramenti, pa ni krst« (str. 255). Izvor Pavlova nauka o krstu jesu evanđelja i Kristov nauk, koji su propovijedali apostoli: Mt 28, 18-20; Mk 16, 15 sl.; Iv 3, 1-15; Dj Ap 2, 37-41; 1 Ptr 3, 21; 2 Ptr 1. (str. 269-301). (Ovaj bi dio možda metodički bolje stajao sprijeda kao drugi dio pozitivnoga i sistematskoga dijela Pavlova nauka).

»Prema sinopticima Krist nas spasava oprastanjem grijeha: prema Ivanu, da nas preporuča; po Pavlu se po krstu utjelovljujemo mističnom tijelu Kristovu, samomu Kristu« (str. 308). Ovako se vidi sav organski razvitak nauke.

Pitanje spada u biblijsku teologiju i od velike je važnosti. Jacono je pokazao ovim djelom veliko znanje. Čitalac dobiva mnogo informacija i divi se marljivosti i radu auktorovu. Metoda je na više mjesta malo manjkava, što nije ni čudno u ovako opsežnom djelu, gdje ipak vlada jedinstvenost i stroga sistematika. Egzegeza biblijskih tekstova je sasvim ispravna, pače odlična komparacija najtežih tekstova. Bez bojazni može knjigu uzeti svaki teolog, koji se zanima specijalno naukom sv. Pavla. Ovo će djelo i dogmatičari čitati s užitkom i korišću.

Dr Nikola Žuvić.

Manlio Buccelato: Papias di Hierapoli, Frammenti e Testimonianze nel testo greco. Edizione »Tradizione«, Milano 1936.

Novoosnovana naklada »Tradizione« već u prvoj godini svoga opstanka izdaje treći svezak dokumenata za svete knjige Novoga Závjeta. U »Bogoslovskoj Smotri« XXIV (1936), str. 214. prikazao sam ukratko sadržaj Vannutellijeve knjižice *De presbytero Joanne apud Papiam*, Torino 1933., gdje auktor nastoji protumačiti poznati fragment o Ivanovu evanđelju. Vannutelli identificira Ivana prezbitera s evanđelistom.

Ova Buccellatova knjiga donosi najprije (str. 8-55) sve fragmente i svjedočanstva Papije, kako se nalaze u djelima Otaca i crkvenih pisaca Ireneja, Euzebija, Ekumenija, Apolinara, Teofilakta, Eutimija Zigabena, Andreja Cezarijskoga, Anastazija, Anastazija Sinaite, Maksima »Ispovjednika«, Fotija, Filipa Sidetesa, Jurja Hamartolosa, Jeronima i u drugim kodeksima. Auktor nije samo ispisao tekstove iz starijih izdanja, nego je sve kritički provjerio, proučavao i kolacionirao sa starijim izdanjima i drugim recenzijama, gdje se nalaze tekstovi od naših dana do unatrag 16. stoljeća. Zato je htio sam proučiti sve tekstove, jer se protestantski pisci mnogo bave historijom teologije i napose proučavaju najstarije pisce kršćanstva (*Texte und Untersuchungen zur Geschichte der Altchristlichen Literatur*, Leipzig) i mnoge tekstove navode pogrešno i po svoju, a ni Migne, *Patrologia Graeca*, *Latina*, nije na svim mjestima pouzdan. Zato pisac sve podvrgava kritici i donosi iscrpivi aparat. Jednako o sumnjivim kao i o stalno interpoliranim tekstovima.

Stav Papije kao crkvenoga, apostolskoga Oca, precizira u drugom dijelu. Poslije kako je u najnužnijim crtama opisao život Hieropolitanskoga biskupa, pozivlje se na dokumente, koje nalazimo u martirologijima, raznim natpisima kao i razna svjedočanstva i najnovija mišljenja suvremenih pisaca. Na temelju svega zaključuje, da se Papija rodio oko godine 80., a umro kao mučenik za Krista oko god. 150. Bio je uz Polikarpa, biskupa u Smirni, Ignacija, biskupa u Antiohiji, učenik sv. Ivana apostola i evanđeliste, koji je živio do Trajanovih vremena. Svoga učitelja Ivana nazivlje općim imenom prezbitar.

Fragmente analizira s posebnim obzirom na Ivana i Ivanovo evanđelje. Usvaja (str. 91) spomenuto rješenje Vannutellijevo. Jer je dokument proučavan kroz više manje sve vijekove, iznosi enciklopedijski svu literaturu. Dokumente, zvane fragmente, Papijeve, koji se odnose na evanđelja Mateja i Marka, ispituje odijeljeno i pojedinačno. Mnogobrojniji su i uz to mnogo jednostavniji i jasniji, nego onaj Ivanova evanđelja. Ovo je djelo dobro obrađen i jasan prilog autenciji kanonskih evanđelja.

Dr Nikola Žuvić.

Pavelić Milan: Zvijezde Srca Isusova. Pjesme o Božjim ugodnicima. Jeronimska knjižnica, knjiga 549. U maloj osmini 96 str. Zagreb 1939.

U ovoj lijepoj zbirci naš je hrvatski »Guslar« preredio za šire općinstvo 28 svojih doista pučkih pjesama o raznim Božjim ugodni-